

**UŽÍVANIE DROG
MEDZI MLADÝMI ĽUĎMI
V BRATISLAVSKÝCH KLUBOCH**

Správa z mapovania

Občianske združenie ODYSEUS

ÚVOD

Užívanie drog medzi mladými ľuďmi je téma, ktorej je stále potrebné venovať zvýšenú pozornosť. Podľa Európskeho monitorovacieho centra pre drogy a drogovú závislosť (EMCDDA) každý štvrtý človek v Európe vyskúšal nelegálnu drogu, pričom výskyt užívania drog dominuje medzi mladými ľuďmi (15 – 34 rokov). Užívanie drog má pritom (azda okrem opiátov) u mladých skôr stúpajúcu tendenciu.¹

Čoraz viac rastie dôležitosť aplikácie prístupov, ktoré sú založené na dôkazoch, sú podložené výskumom (tzv. evidence-based) a prinášajú želaný efekt. V prípade ľudí, ktorí už sú v kontakte s drogami (sú v komunite, kde sa drogy užívajú, experimentujú s drogami alebo ich pravidelne užívajú) je potrebné klásť zvýšený dôraz na ochranu zdravia a prevenciu sociálneho vylúčenia. Samotné EMCDDA uvádza, že v prípade ľudí užívajúcich drogy treba aplikovať harm reduction prístupy, ktoré sú zamerané na znižovanie rizík a poškodení súvisiacich s drogami. Podľa organizácie Harm Reduction International **harm reduction sú politiky, programy a praktiky, ktoré sa primárne zameriavajú na zníženie nepriaznivých zdravotných, sociálnych a ekonomických dôsledkov užívania legálnych a nelegálnych drog bez podmienky abstinencie. Prináša benefity ľuďom užívajúcim drogy, ich rodinám a komunitám.**

Akokoľvek kontroverzné sa môže zdať tvrdenie, že abstinencia nie je prioritným cieľom, ide o prístup, ktorý je vedecky overený a prináša želané výsledky vo forme ochrany zdravia a podpory sociálnej inklúzie. Kým mladého človeka, ktorý už skúša alkohol a iné drogy, bude pravdepodobne veľmi nereálne „odhovoriť“ od užívania, poskytnutím správnych informácií a poradenstva môžeme predísť rizikovým situáciám ako sú infikovanie sa HIV či hepatitídami, rozvoju psychiatrických ochorení, závislosti, úrazom alebo problémom v škole, v práci a v rodine. Vo svete existuje viacero organizácií, ktoré sa venujú práve mladým ľuďom užívajúcim drogy v rekreačnom prostredí, a ktoré sú aj pre naše združenie inšpiráciou. Spomeňme napríklad Dance safe v USA, projekt TRIP v Kanade, európska sieť Nightlife Empowerment & Well-being Network (NEW Net) – to všetko sú projekty s dlhoročným know-how v znižovaní rizík a poškodení súvisiacich s drogami pre mladých. Harm reduction prístup môže mladému človeku, ktorý užíva drogy, zachrániť život. Prístup harm reduction má tiež oporu v národných a medzinárodných dokumentoch, napríklad: Národná protidrogová stratégia na roky 2013-2020, Európska drogová stratégia na obdobie 2013-2020.

Občianske združenie Odyseus sa venuje (nielen) mladým ľuďom užívajúcim drogy už od roku 1997. V roku 2001 sme spustili program SEX/DROGY, ktorý sa začal venovať špecificky mladým ľuďom experimentujúcim s drogami na festivaloch. Dlhodobo vnímame potrebu posilniť služby pre mladých. Vidíme to na letných festivaloch s našim informačným stánkom SEX/DROGY, kde ponúkame informácie o drogách a bezpečnejšom sexe, ale vnímame to aj v špecifickej komunite ľudí injekčne užívajúcich drogy, kde mladí ľudia predstavujú obzvlášť ohrozenú komunitu. Ročne Odyseus pracuje s viac ako 1000 mladými ľuďmi, no je náročné zistiť, aká časť komunity mladých užívateľov a užívateľiek drog ostáva skrytá, bez dostupných informácií a služieb, ktoré zachraňujú zdravie a životy.

Tieto skutočnosti nás inšpirovali k posilneniu aktivít pre mladých ľudí v rámci projektu Drogy medzi mladými, ktorý podporila Nadácia pre deti Slovenska z fondu Hodina deťom. Prostredníctvom neho sme realizovali služby a mapovanie užívania drog medzi mladými v bratislavských kluboch. Zistenia z našich pozorovaní a zážitkov vám prinášame v tejto správe.

Ďakujeme za spoluprácu zodpovedným bratislavským klubom, našim donorom (predovšetkým Nadácia pre deti Slovenska a Hlavné mesto SR - Bratislava) a samozrejme všetkým mladým, ktorí sa nebáli s nami otvorene hovoriť o drogách.

Tím OZ Odyseus

O Občianskom združení ODYSEUS

Občianske združenie Odyseus je jedna z najstarších organizácií na Slovensku poskytujúcich terénnu sociálnu prácu. Od roku 1997 zabezpečujeme pomáhajúce služby v rámci prístupu harm reduction pre ľudí, ktorí užívajú drogy a ženy pracujúce v pouličnom sexbiznise. Odyseus je držiteľom Ceny Nadácie Orange za sociálnu inklúziu a uznania v medzinárodnej Cene Nadácie ERSTE za sociálnu integráciu.

Sme tu, pretože život každého človeka má význam.

Hodnoty OZ Odyseus:

- **akceptácia a rešpekt**

Veríme, že každý človek je jedinečnou bytosťou a má právo na sebaurčenie, sebauplatnenie a vlastnú voľbu životného štýlu.

- **rovnoprávnosť**

Veríme, že každý človek je rovnoprávnym členom spoločnosti. Ľudská dôstojnosť a ľudské práva sú neodňateľné.

- **silu komunity**

Veríme, že komunity majú vlastnú silu na spoločné riešenia problémov.

- **dostupnosť**

Veríme, že každý človek má právo na prístup k objektívnym informáciám a nízkoprahovým službám.

- **silu človeka**

Veríme, že je v silách každého z nás robiť rozhodnutia, ktoré vedú k pozitívnym zmenám.

- **profesionalita**

Veríme, že len profesionálne služby pomáhajú ľuďom.

Harm reduction: OZ Odyseus definuje harm reduction ako prístup, ktorý v sebe zahŕňa súbor stratégií zameraných na predchádzanie a znižovanie zdravotných, sociálnych a ekonomických poškodení, súvisiacich s rizikovým správaním sa a/alebo ohrozujúcim prostredím na úrovni jednotlivca, komunity a spoločnosti. **Cieľom je akákoľvek pozitívna zmena.**

Viac informácií nájdete na:

www.odyseus.org

OZ.Odyseus

www.hivaidssk

www.drogy.org

STAV UŽÍVANIA DROG NA SLOVENSKU MEDZI MLADÝMI

Skoro tretina mladých ľudí na Slovensku niekedy v živote užila nelegálnu drogu. V experimentovaní s kanabisom, extázou, ale aj pervitínom Slovensko prevyšuje celoeurópsky priemer. Mierne stúpa dokonca aj zneužívanie tlmivých liekov mladými mimo lekárskeho predpisu.² Zvýšené užívanie drog medzi mladými dospelými potvrdzuje prieskum medzi vysokoškolskými študentmi, kde minimálne jednu skúsenosť s marihuanou uvádza polovica opýtaných. Výnimkou nie je ani nárazové užívanie alkoholu či skúsenosť s novými psychoaktívnymi látkami (dizajnérske drogy).³

Na Slovensku
skoro každý
TRETÍ
mladý človek
vyskúšal
nelegálnu drogu

V kontexte práce s mladými ľuďmi sa čoraz viac skloňuje dôležitosť preventívnych opatrení, pričom je potrebné zamerať sa na intervencie, ktoré sú preukázateľne účinné. Je tiež potrebné rozmyšľať nad rámec prevencie na školách ako ju poznáme a upriamiť pozornosť na špecifické intervencie, ktoré sa zameriavajú na ohrozené komunity, prípadne na mladých, ktorí už sú v komunitách, kde sa užívanie drog vyskytuje. Špecifickou komunitou a priestorom, kde je možné realizovať selektívnu prevenciu, je rekreačné prostredie mladých, predovšetkým kluby, podniky, ale aj letné festivaly.

Práve na úrovni klubovej scény spojenej s rôznymi hudobnými žánrami a subkultúrami je potrebné zamerať sa na mladých ľudí. Viaceré prieskumy ukázali, že **mladí v rekreačnom prostredí klubov a festivalov majú výrazne viac skúseností s drogami ako ich rovesníci a rovesníčky**, a práve kluby a rôzne podniky sú miestom, kde mladí ľudia s drogami experimentujú alebo ich pravidelne užívajú.⁴

Nižšie prinášame prehľad aj iných príkladov dobrej praxe prevencie a aktivít zameraných na užívanie drog medzi mladými.

PRÍKLADY DOBREJ A EFEKTÍVNEJ DROGOVEJ INTERVENČIE⁵

AKÉ PREVENTÍVNE AKTIVITY FUNGUJÚ PRE...			
<p>všeobecnú populáciu</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ✔ mediálne kampane fungujú <u>iba v súčinnosti</u> s inými školskými a komunitnými programami 	<ul style="list-style-type: none"> ❓ nie je známe, že by mediálne kampane mali vplyv na užívanie nelegálnych látok 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ samotné mediálne kampane v prípade prevencie fajčenia a pitia alkoholu nefungujú, naopak, situáciu môžu zhoršiť
<p>rodiny</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ✔ zapájanie celej rodiny ✔ podpora spolupráce rodiny a učiteľov/ učiteliek ✔ priama práca v ohrozených rodinách 	<ul style="list-style-type: none"> ❓ intervencie zamerané na podporu rodičovstva nemusia mať vplyv na užívanie drog u detí 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ nie je známe, že by niektorá intervencia zameraná na rodinu škodila
<p>deti & mladých v škole</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ✔ komplexné intervencie zamerané na sociálne siete, vplyvy a sociálne zručnosti pomáhajú znížiť užívanie alkoholu a nelegálnych drog (predovšetkým kanabisu) ✔ interaktívne intervencie pre „problémových“ mladých ✔ vrstovnícke programy 	<ul style="list-style-type: none"> ❓ jednorazové a krátkodobé intervencie ❓ jednorazové výchovné akcie ❓ vrstovnícke programy zamerané iba na informácie o drogách 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ testovanie na drogy, využívanie psov na detekciu drog v škole môže prispieť k stigmatizácii „odhalených“ študentov/študentiek a k nesprávnym obvineniam
<p>mladých ľudí, ktorí užívajú drogy (na párty)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ✔ prístupy zamerané na prevenciu, harm reduction programy a policajnú prácu ✔ terénna práca spojená s distribúciou materiálu na ochranu zdravia ✔ programy zamerané na bezpečný transport domov ✔ programy zamerané na zodpovedné politiky podnikov a klubov ✔ rovesnícke programy (peer to peer) na hudobných festivaloch 	<ul style="list-style-type: none"> ❓ programy na podporu „triezveho vodiča“ ❓ obmedzovanie otváracích hodín ❓ programy kontroly predaja alkoholu 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ programy zamerané na ponúkajúce odhadované množstvo alkoholu v krvi môžu prispieť k podceňovaniu promile v krvi

MAPOVANIE V BRATISLAVSKÝCH KLUBOCH

Mapovanie drogovej scény medzi mladými ľuďmi sme realizovali formou terénnej sociálnej práce, s ktorou má združenie bohaté skúsenosti v rámci programu výmeny striekačiek Chráň sa sama na letných festivaloch. Napriek tomu bola práca priamo v kluboch pre nás nová a veľakrát sme museli skúšať, aké metódy a prístup zvoliť. Informácie o aktuálnych trendoch v užívaní drog medzi mladými sme zisťovali prostredníctvom rozhovorov s mladými, analýzou zápisov zo služieb, ale aj v rámci skupinovej diskusie v tíme pracovníkov a pracovníčok združenia po ukončení projektu.

Projekt sa sústredil na terénnu sociálnu prácu v kluboch a podnikoch v Bratislave. Počas trvania projektu dvojica až trojica terénnych sociálnych pracovníkov a pracovníčok navštevovala hudobné akcie a zúčastnili sme sa aj dvoch väčších klubových festivalov. Našou povinnou výbavou bolo množstvo info-edukačných brožúrok (ukážku materiálov prikkladáme v prílohe), nálepiek, plagátov a kondómy distribuované mladým za účelom ochrany zdravia pri sexe. V priebehu realizácie projektu sme tak spolu uskutočnili 12 služieb. Podniky a kluby sme v rámci užšieho tímu pracovníkov/čok a dobrovoľníkov/čok združenia vybrali tak, aby išlo o miesta, ktoré sú medzi mladými obľúbené a často navštevované. Naše služby mali tak dosah na rôzne skupiny mladých ľudí (študenti a študentky VŠ, mladí obľubujúci elektronickú hudbu, drum'n'bass). Dokopy sa nám podarilo nakontaktovať skoro 400 mladých ľudí.

KEĽÚČOVÉ ZISTENIA: UŽÍVANIE DROG V BRATISLAVSKÝCH KLUBOCH

1. Užívanie drog a alkoholu v kluboch medzi mladými je téma, ktorá si zaslúži pozornosť

Užívanie drog a alkoholu (často v nárazovom pití) je téma, ktorej treba venovať pozornosť. Na základe pozorovaní a počtu poradenských rozhovorov (celkovo 177 konzultácií o drogách a alkohole) predpokladáme, že približne tretina až polovica kontaktovaných mladých má s drogami skúsenosti. Tento odhad odzrkadľuje aj prieskumy užívania drog v rekreačnom prostredí, ktoré sa v minulosti realizovali. V kluboch sme okrem toho zaznamenali aj jeden zaujímavý fenomén. Pri práci s mladými nad 20-25 rokov sme zistili, že viacerí vnímali svoje užívanie drog ako minulosť. Aktuálne užívajú len niektoré vybrané látky, ktoré dobre poznajú alebo užívajú vyslovene príležitostne. Stretli sme sa s prípadmi, kedy mladí potvrdili, že sa už

liečili zo závislosti (marihuana alebo pervitín). Z rozprávání mladých bolo zrejmé, že naozaj búrlivé obdobie experimentovania s drogami (spojené aj s rizikovejšími spôsobmi užitia) je prítomné ešte v období navštevovania strednej školy.

2. Informácie o ochrane zdravia mladých ľudí zaujímajú.

Mladých ľudí zaujímajú informácie o ochrane zdravia a o minimalizácii rizík spojených s užitím drogy. Tieto informácie zaujímajú aj tú časť mladých, ktorí s drogami skúsenosti nemajú (alebo ani neplánujú mať), často preto, lebo ich priatelia v okolí drogy užívajú. Chcú rozumieť, čo sa deje s ich blízkymi, a v prípade núdze im chcú vedieť pomôcť.

Rovnako sú pre mladých aktívnych užívateľov a užívateľky drog zaujímavé aj informácie o zmierňovaní rizík spojených s drogami. Prístup harm reduction poznali predovšetkým zo zahraničných webstránok a ocenili, že takéto informácie sú dostupné už aj v slovenskom jazyku.

3. U mladých pretrváva zľahčovanie rizík užívania niektorých drog.

Mladí ľudia majú stále tendenciu rozdeľovať drogy na ľahké – menej nebezpečné a tvrdé. Tento mýtus má za následok, že v prípade viacerých látok majú mladí ľudia tendenciu nekriticky zľahčovať riziká, napríklad pri alkohole alebo kanabise. Často ide o hlboko vryté presvedčenie, podporené vlastnou dobrou skúsenosťou. Práca s takýmito postojmi bola následne veľkou výzvou.

4. Drogová scéna sa naprieč podnikmi líši.

Na drum and bass akciách a v podnikoch, ktoré sa vyznačujú rýchlou tanečnou hudbou, mali mladí ľudia najčastejšie skúsenosti s užívaním extázy, marihuany alebo pervitínu. Naopak na akciách v študentskom klube prevládal alkohol.

5. Stimulanty a halucinogény sú v popredí pred opiátmi.

Mapovanie sa nezameriavalo na zisťovanie prevalencie užívania drog medzi mladými, ale skôr na aktuálne trendy a fenomény súvisiace s užívaním drog medzi mladými v kluboch. Zistili sme, že užívanie drog ako kanabis, stimulačné (extáza, kokain, pervitín) a

halucinogénne drogy (lysohlávky, LSD, ketamín) výrazne dominovali. S užívaním tlmivých látok (sedatívne lieky, opiáty), samozrejme okrem alkoholu, sme sa počas mapovania nestretli.

6. Medzi mladými ľuďmi v kluboch sme nezaznamenali injekčné užívanie drog.

V rámci programu výmeny striekačiek Chráň sa sám ročne kontaktujeme približne 250 mladých ľudí, ktorí injekčne užívajú drogy, no odhadujeme, že táto skupina môže byť oveľa väčšia. Projekt Drogy medzi mladými bol pôvodne inšpirovaný projektom v Kanade (TRIP!), ktorý počas mapovania objavil aj skrytú skupinu mladých ľudí užívajúcich drogy injekčne. V našom mapovaní sme tieto možné skryté skupiny mladých injekčných užívateľov a užívateľiek drog na klubovej scéne v Bratislave nezachytili.

ODPORÚČANIA DO PRAXE alebo čo sme sa naučili

Terénna sociálna práca v kluboch ako forma práce s mladými ľuďmi sa ukázala ako veľmi efektívna a dôležitá. Ocenili ju nielen mladí ľudia, ktorí sa prišli do klubov zabaviť, ale aj prevádzkari klubov alebo personál klubu. Je teda zrejme, že sociálna práca má svoje dôležité miesto aj na rôznych akciách, kde sa mladí stretávajú. Práve takáto forma pomoci v prirodzenom prostredí je najlepšou možnosťou, ako sa dostať s mladými ľuďmi do kontaktu a cielene otvárať témy, o ktorých sa bežne nehovorí. Významným prvkom poradenstva pre mladých je akceptujúci prístup profesionálneho personálu v teréne. Kľúčové je získať si dôveru mladých klientov a klientok a zamerať sa na znižovanie rizík a škôd súvisiacich s drogami. S klientom či klientkou pracujeme „tam, kde sa práve nachádza“, nielen v zmysle fyzického prostredia, ale aj v súvislosti s ich psychickou stránkou, napríklad postojmi a vlastnými skúsenosťami s drogami. V súlade s harm reduction princípmi je potrebné, aby terénni sociálni pracovníci a pracovníčky reflektovali skutočnosť, že abstinencia nemusí byť v danom čase a pri danom klientovi/klientke najvhodnejším či najdôležitejším cieľom ich práce.

Na základe skúseností z projektu Drogy medzi mladými predkladáme nasledovné odporúčania pre ďalšiu prácu s mládežou v kluboch:

1. Správny výber môže byť kľúčový (miesto, čas, typ akcie).

Výber klubov a miest, kde má dochádzať ku kontaktovaniu mladých ľudí zohráva dôležitú úlohu. Je preto dôležité vopred si zistiť, aké skupiny mladých ľudí navštevujú dané podniky,

ale aj konkrétne akcie v podnikoch a overiť si, či je dané miesto vhodné pre vedenie rozhovorov. Je potrebné nevzdať sa pri prvom neúspechu. Každá akcia môže mať svoje špecifiká týkajúce sa napríklad:

- času, kedy prichádzajú mladí,
- časového úseku, v ktorom je ešte možná poradenská práca (najmä v dôsledku stúpajúcej intoxikácie),
- miery hluku v priestoroch (možno bude potrebné zvážiť prácu vonku pred klubom, pri vchode/šatni, toaletách, kde je menší hluk),
- miesta, kde budú rozhovory prebiehať.

Posedenie pred klubom tak môže byť vhodné aj z hľadiska menšej hlučnosti a neformálnosti. Žiaľ, je potrebné rátať s tým, že najviac klubových akcií sa deje mimo leta, následkom čoho studené počasie často znemožňuje alebo sťažuje vykonávanie sociálnej práce vonku.

2. Nezanedbajte komunikáciu s prevádzkarmi.

Ak sa už rozhodneme pre konkrétny podnik či akciu, určite je potrebná komunikácia s majiteľmi podniku, organizátormi, popísať im kto ste, čo plánujete robiť v podnikoch. Personál klubu je často zaneprázdnený, preto treba byť časovo flexibilný, stručný a v ideálnom prípade iniciovať osobné stretnutie.

3. Vždy je potrebné prispôbiť veľkosť tímu a materiálové vybavenie.

Podľa návštevnosti klubov a množstva ľudí je nevyhnutné zvážiť aj množstvo terénnych pracovníkov a pracovníčok zabezpečujúcich výkon práce s mladými, ako aj materiál, ktorý má byť distribuovaný. Odporúčame zabezpečiť tím, v ktorom sa pracovníci a pracovníčky budú môcť na jednotlivých službách striedať, vzhľadom na to, že nočná práca je vyčerpávajúca. Okrem neskorých nočných a skorých ranných hodín na nich vplýva aj typický charakter akcií – vysoká hlučnosť, veľké množstvo ľudí v danom priestore, početnosť akútne intoxikovaných návštevníkov a návštevníčok, sexuálne obťažovanie terénnych sociálnych pracovníčok zo strany mužov a iné.

4. Oslovenie je kľúčové a treba sa vynájsť.

Ešte pred tým, ako niekoho oslovíme, je dobré si zvážiť okolité podmienky, či nedolieha hlasná hudba a budeme môcť vytvoriť priestor na konzultácie a komunikáciu. Mladí by mali byť oslovovaní, ak sú staticky na jednom mieste, napríklad vonku pred klubom. Vhodné je

oslovovať menšie skupinky alebo jednotlivcov. Je možné začať oslovenie tým, že sa spýtate, ako sa bavia, ako sa im páči priebeh akcie a predstavíte svoju činnosť.

5. Na vybudovanie dôvery máte pár minút a bez nej sa ďalej nedostanete.

Pracovník či pracovníčka by mali vzbudiť dôveru, zaujať mladého človeka. Mladí si nás musia „otukať“, osmeliť sa. Keďže takéto služby sú skôr výnimkou, mladí ľudia budú potrebovať aj informácie o nás. Ide o citlivé témy a preto je potrebné vzbudiť u mladých ľudí dôveru. Treba rátať s tým, že čokoľvek sa mladých opýtate, budú chcieť vedieť to isté o vás (aké drogy ste užili, či používate kondóm, a pod.).

6. Zameriavajte sa viac na minimalizovanie rizík spojených s užívaním drog ako na abstinenciu.

Mladí ľudia by mali dostať najmä informácie o tom, ako sa chrániť, ak už sa rozhodli drogy užívať, apelovať na ochranu zdravia ponúknutím čo najkonkrétnejších informácií a postupov zameraných na znižovanie rizika. V prostredí, kde väčšina mladých už je v kontakte s drogami je abstinencia prevažne nerealistický cieľ. Správne informácie však môžu ochrániť zdravie alebo zachrániť mladý život, napríklad pri predávkovaní alebo otrave alkoholom.

7. Získavajte spätnú väzbu na služby.

Samotná spätná väzba od mladých ľudí môže napomôcť pri lepšej práci. Pokúste sa získať feedback aj od ľudí, ktorí v klube pracujú.

8. Pracovník/pracovníčka by mal pôsobiť rovnocenne, nebyť v úlohe odbornej authority. Mladí preferujú neformálny rozhovor.

Mladí ľudia potrebujú priateľský postoj, bez posudzovania, ponúkajú informácie ako rovnocennému človeku. Nehrajte sa na odborníkov/čky na drogy, hlavne ak nimi skutočne nie ste. Ak vás mladí odbijú, že „nemáte kecať do drog, keď o nich nič neviete“, pravdepodobne ste sa v rozhovore ponáhľali a vzbudili dojem, že ste prišli poučovať.

9. Je potrebné neustále vzdelávanie sa v oblasti drog, nových návykových látok, výskumov, a tým zvyšovať kvalitu poskytnutých informácií.

Je veľmi pravdepodobné, že mladí budú vedieť aj o drogách, o ktorých ste vy nikdy nepočuli. Je dôležité, aby mal pracovník či pracovníčka naozaj dostatok informácií a neustále sa vzdelával/a. Je však rovnako dôležité s pokorou pred mladými priznať, čo nevieme, aké

informácie máme a aké nemáme. Keďže aj drogová scéna sa neustále mení a na trh prichádzajú nové nelegálne látky, tímy by tieto trendy mali reflektovať a prispôbovať im služby, pravidelne sa vzdelávať.

10. Je potrebné reflektovať prácu smerom k rodovej citlivosti.

Počas výkonu terénnej sociálnej práce je potrebné sledovať, či nie je prítomná disporcionalita medzi oslovenými a kontaktovanými mužmi a ženami. Z našich skúseností vnímame, že terénna sociálna práca v takomto prostredí má tendenciu skôr zaujať mužov, ktorí sú aj otvorenejší. Je potrebné, aby každý tím reflektoval možné príčiny tohto stavu a hľadal spôsoby, ako zabezpečiť, aby služby boli nielen dostupné, ale aj prijateľné pre cieľovú skupinu mladých žien a dievčat. Zrejme nie je možné s určitosťou povedať, aké stratégie zvoliť, aby ste oslovili viac žien, ale určite je potrebné sa zamyslieť nad zložením tímu, jeho zručnosťami, spôsobom práce a podobne. Tím by mal rozumieť špecifickým súvislostiam, ktoré sa týkajú užívania drog a zábavy v kluboch medzi mladými ženami, a tie by mal pri práci reflektovať. Do poradenského procesu by sa mala prinášať napríklad téma vyššieho rizika násilia, sexuálneho násilia, depresie alebo vrstovníckeho tlaku.⁶

11. Zapojte mladých do všetkých fáz práce.

Práve mladí ľudia sú nositeľmi informácií o akciách a rovesníkoch. Vedia, kde sa zdržiavajú a akým spôsobom trávia svoj čas. Podniky a akcie môžu odporučiť aj samotní mladí ľudia. Tí najlepšie vedia, kde sa skupiny mladých stretávajú a zabávajú. Materiály, ktoré pripraví sami mladí budú najlepšie odzrkadľovať reálne potreby komunity.

Najlepšie je, keď sa mladí ľudia zapoja aj do samotného výkonu práce. Dokážu prirodzene lepšie komunikovať s rovesníkmi/rovesničkami. Aj počas nášho mapovania sa ukázalo, že mali s nami tendenciu komunikovať skôr mladí dospelí, naši rovesníci, kým mladí do 18 rokov sa často kontaktu vyhýbali.

PRÍLOHA: UKÁŽKA INFO-EDUKAČNÝCH MATERIÁLOV PRE MLADÝCH

**HAVE
FUN *BE*
SAFE**

KAMOŠOV A
KAMOŠKY
SI DRŽ BLÍZKO
**POČAS
PÁRTY I NA
CESTE
DOMOV**

**STRÁŽ SI
TELEFÓN A
PEŇAŽENKU**

**V PRÍPADE
OHROZENIA
ZDRAVIA A ŽIVOTA
VOLAJ 112!**

**CHCEŠ VEDIET
VIAC?**

www.drogy.org

stránka pre ľudí, ktorí užívajú
drogy a záleží im na ich zdraví

SME TU, PRETOŽE ŽIVOT KAŽDÉHO ČLOVEKA MÁ VÝZNAM

Projekt podporila Nadácia pre deti Slovenska z grantového programu Hodina deťom.

 NADÁCIA PRE SLOVENSKÁ
CHILDREN OF EUROPE EDUCATORS

**NAJBEZPEČNEJŠIE
JE NEUŽÍVAŤ
DROGY**

**AK SA ROZHODNEŠ
DROGU UŽIŤ:**

POZNAJ JEJ RIZIKÁ
A DOBRE SA O NEJ
INFORMUJ

**NEMIXUJ S
INÝMI DROGAMI
ANI S ALKOHOLOM**

POVEDZ SVOJEJ PARTII,
ČO SI IDEŠ DAŤ

**BUĎ S NIEKÝM, KTO
ŤA V PRÍPADE NÚDZE
POSTRÁŽI**

MAJ PRI SEBE KONDÓM

**CHILL OUT
ODDYCHUJ, NAPI SA NEALKÁ**

**CHCEŠ VEDIET
VIAC?**

www.drogy.org

stránka pre ľudí, ktorí užívajú
drogy a záleží im na ich zdraví

SME TU, PRETOŽE ŽIVOT KAŽDÉHO ČLOVEKA MÁ VÝZNAM

Projekt podporila Nadácia pre deti Slovenska z grantového programu Hodina deťom.

 NADÁCIA PRE SLOVENSKÁ
CHILDREN OF EUROPE EDUCATORS

Zoznam použitých zdrojov:

- ¹ EMCDDA. (2016). Európska správa o drogách. Trendy a vývojové zmeny. Luxemburg: Úrad pre publikácie Európskej únie. ISBN: 978-92-9168-872-2.
- ² ESPAD report 2015. <http://www.espad.org/report/home>
- ³ NMCD. (2015). Stav drogovej problematiky na Slovensku – Súrn Výročnej správy NMCD o stave drogovej problematiky v roku 2014. Košice: Equilibria. ISBN: 978-80-8143-167-8
- ⁴ http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/424/sel2006_3-en_69713.pdf
- ⁵ Tabuľka obsahuje príklady dobrej praxe a efektívnej prevencie čerpajúc z nasledovných zdrojov:
Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť. Best Practices portal. Dostupné na: <http://www.emcdda.europa.eu/best-practice>
Johnson, M.B.; Clapp, J. D. (2011). Impact of providing drinkers with "know your limit" information on drinking and driving: a field experiment. Journal of studies on alcohol and drugs, 72 (1), 79-85. Dostupné na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21138714>
Silins, E.; Bleeker, A. M.; Simpson, M.; Dillon, P., & Copeland, J. (2013). Does peer-delivered information at music events reduce ecstasy and methamphetamine use at three month follow-up? Findings from a quasi-experiment across three study sites. Journal of Addiction Prevention, 1(3), 1-8. Dostupná: <http://www.avensonline.org/wp-content/uploads/JAP-2330-2178-02-0010.pdf>
Calafat, A.; Juan, M.; Duch, M.A. (2009). Preventive interventions in nightlife: A review. Adicciones, 21. 387-414. Dostupná: http://www.irefrea.eu/uploads/PDF/Calafat%20et%20al_2009.pdf
Roche A.M.; Pidd, K.; Bywood, P., Duraisingam V, Steenson T, Freeman T, Nicholas R. Civic Square ACT (Australia): Australia National Council on Drugs. 2007. Drug testing in schools: evidence, impacts and alternatives. Dostupné na: http://www.findings.org.uk/PHP/dl.php?file=Roche_AM_5.txt&s=ak
- ⁶ British Columbia Centre of Excellence for Women's Health. (2010). Girl-Centred Approaches to Prevention, Harm Reduction, and Treatment . Vancouver, British Columbia . Dostupné na: http://bccewh.bc.ca/wp-content/uploads/2012/05/2010_GenderingNatFrameworkGirlCentred.pdf

Pre grafické vyobrazenia bol použitý online program Piktochart.com.

O projekte Drogy medzi mladými

Injekčné užívanie drog klesá na popularite, no dôvod na radosť by bol predčasný. Mladí ľudia, ktorí injekčne užívajú drogy čelia špecifickým rizikám, ide o obzvlášť skrytú komunitu a neraz majú obavy vyhľadať pomoc. Prostredníctvom projektu Drogy medzi mladými sme oslovili skryté komunity mladých prostredníctvom "peers" - užívateľov/liek drogy, ktorí budú poskytovať poradenstvo vo svojich uzavretých komunitách. Zároveň sme uskutočnili jedinečné mapovanie terénu nočného života mladých v Bratislave s cieľom lepšie spoznať aktuálnu drogovú scénu Bratislavy a (nielen) injekčné užívanie drogy v nej.

Pri použití informácií zo správy prosím nezabudnite uviesť zdroj: OZ Odyseus, 2017, Bratislava

Projekt podporili

NADÁCIA PRE SLOVENSKA

CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION

hodina deťom